2011 έτος Παπαδιαμάντη: Τελευταίος χρόνος στην Αθήνα

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 27 Δεκεμβρίου, 2011

ΜΝΗΜΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Στη μνήμη των 100 χρόνων από την κοίμηση του αγίου των Νεοελληνικών μας Γραμμάτων, του «μεγάλου ζωγράφου των ταπεινών» κατά τον Παλαμά και ψάλτη των «τραγουδιών του Θεού», του ερημικού γλάρου της Σκιάθου, που με την πένα του χάραζε τόσο βαθιά όσο άλλος κανείς «τα πάθια και τους καημούς του κόσμου», του σεμνού κοσμοκαλόγερου με τα σταυρωμένα χέρια και το πάντα γερτό κεφάλι, Αλεξάνδρου Παπαδιαμάντη, δημοσιεύουμε παρακάτω μαρτυρία της Μυρτιώτισσας.
Ο αναγνώστης άλλο τίποτε μέσα σ' αυτή δεν θα διακρίνει, παρά **το ήθος** ενός ανθρώπου που στο πρόσωπό του επαληθεύθηκε για άλλη μια φορά έκτυπα η φυσιογνωμία της ελληνικής φύτρας: το «φιλοκαλούμεν μετ' ευτέλειας» της αρχαιότητας, συνοδευμένο απ’ το «τη ταπεινώσει τα υψηλά, τη πτωχεία τα πλούσια» της Ορθοδοξίας μας. Για να μην ξεχνούμε από πού κρατάμε...

Γνώρισα τον Παπαδιαμάντη από κοντά μόνο τον τελευταίο χρόνο που βρισκόταν στην Αθήνα. Κάποιος φίλος τον έφερε στο σπίτι μας ένα βράδυ, μα κι ο ίδιος απορούσε πώς τον κατάφερε, αυτόν τον απόμονο, τον απρόσιτο άνθρωπο, **να πάει σε σπίτι ξένο και σ' ανθρώπους έξω απ' τη δική του «οικογένεια».**

Ωστόσο τον κατάφερε, κι' από τότε, ίσως γιατί μας βρήκε **απλούς** και κάπως της αρεσκείας του, ερχόταν πότε-πότε κατά τις εννιά το βράδυ.

Καθόταν πάντα παράμερα με σταυρωμένα στο στήθος τα χέρια, με σκυμμένο το κεφάλι, και μου έδινε την εντύπωση σα νάλεγε από μέσα του μια προσευχή.

Σπάνια μιλούσε. Εγώ τον θαύμαζα και τον αγαπούσα πολύ από τότε, δύσκολα όμως κατάφερνα ν' ανοίξω κουβέντα μαζί του.

Ένα βράδυ μου είπε ξαφνικά:

— Έμαθα πως τιμάτε δια της προστασίας σας τη «Φόνισσα».

Τον κύτταξα κατάπληκτη. Αν δεν τον ήξερα τόσο απλό και ταπεινόν άνθρωπο, θάλεγα πως με κορόιδευε.

— Έχει ανάγκη αυτό το αριστούργημα από προστασία, και μάλιστα δική μου; του απάντησα.

Ένα πικρό χαμόγελο φώτισε για μια στιγμή το πρόσωπό του, κι αμέσως έσβησε.

Έν' άλλο βράδυ, βροχερό και κρύο, του δώσαμε ένα φλυτζάνι τσάϊ για να ζεσταθεί, μα **δεν το δέχτηκε**. Τόσπρωξε με κάποιαν απέχθεια, και μας είπε απλά: «Δεν το συνηθίζω». **Ίσως γιατί είναι φράγκικο πιοτό**, σκέφθηκα, και τ' άλλο βράδυ του ετοιμάσαμε ζεστή φασκομηλιά. Με πόση ευχαρίστηση, θυμάμαι, τη ρούφηξε μονομιάς!

Ήταν σιωπηλός, όταν όμως θίγαμε κάτι που τον ενδιέφερε ή που τ' αγαπούσε, μιλούσε συνεχώς για κάμποση ώρα, με μια φωνή σιγανή, ψιθυριστή θάλεγα, που μου φαινότανε σα να 'ρχόταν από πολύ μακριά.

Σύχναζε τότε στο Μοναστηράκι, γιατί εκεί κοντά ήταν ένα μικρό εκκλησάκι οπού πήγαινε κι' έψελνε ταχτικά.

— Μπορείτε και γράφετε στο καφενείο; τον ρώτησα.

Σήκωσε τότε το κεφάλι του κι' άρχισε να μας μιλεί για το περίφημο εκείνο καφενείο του Μοναστηρακιού, **πλέκοντας το εγκώμιο του καφετζή με θέρμη**, σα να ήταν καμιά προσωπικότητα ξεχωριστή.

— Μου δίνει καμιά φορά χαρτί και γράφω. **Είναι άνθρωπος του Θεού**.

Ώστε αυτό ήταν! Ας είν' ευλογημένος στον αιώνα ο αγαθός εκείνος καφετζής! Ίσως χωρίς αυτόν πολλά απ' τα γοητευτικά του ανιστορίσματα δε θάβλεπαν το φως...

Κατά τις δέκα σηκωνόταν να φύγει. Νύσταζε. Μεγάλη κούραση τον κρατούσε πάντα. Έσφιγγε λίγο το σκοινί που έζωνε τη μέση του, μας έδινε το χέρι, και **με ύφος μαθητή που ντρέπεται για κάποια αταξία**, μας έλεγε:

— Καλή σας νύχτα, και **να μου συγχωρείτε τας ελλείψεις μου**.

Όταν ήταν να φύγει για τη Σκιάθο, ήρθε μόνος του αυτή τη φορά, για να μας αποχαιρετήσει. Η φωνή του είχε έναν αλλιώτικο τόνο, ήταν θερμή και πολύ συγκινημένη.

Μας κάλεσε να πάμε στο νησί του, όπου θα μας φιλοξενούσε στο σπιτάκι του.

— Σεις οι γυναίκες θα κοιμάστε σε ρούχα φτωχικά μεν, πλην πολύ καθαρά. Εμείς οι άντρες μπορούμε να κοιμηθούμε στο ύπαιθρον, υπό τα δέντρα.

Έπειτα άρχισε να μας μιλεί για κάποια του ανίψια, παιδιά του αδερφού του, νομίζω, για τα οποία δεν μπόρεσε ποτέ να κάνει τίποτα.

Μιλούσε σα νάθελε ν' απολογηθεί και σύγχρονα να ξαλαφρωθεί από ένα βάρος που του πίεζε την καρδιά.

— Χρέος μου ήταν να τα προστατέψω, αλλά δεν είχα την δύναμιν. Δεν μπόρεσα να τους χρησιμεύσω εις τίποτε, όπως επιθυμούσα. Ας είναι... Τί να τα λέμε τώρ' αυτά; Θλιβερά πράγματα...

Τον κύτταζα. Τα μάτια του ήταν βουρκωμένα, και δυό δάκρυα είχαν αρχίσει να κυλούν στο χλωμομελάχροινο πρόσωπό του.

Έφυγε. Ύστερ' από λίγους μήνες, προτού προφτάσουμε να τον ξαναϊδούμε στο νησί του, μας ήρθε το μήνυμα του απολυτρωτικού του θανάτου...

(«Νέα Εστία», Χριστούγεννα 1940)

(Πηγή: «Η Δράση μας», Δεκέμβριος 2011)